

INDOEVROPSKÝ SOUHLÁSKOVÝ SYSTÉM A JEHO VÝVOJ V PSL.

3 řady guturál

1. čisté veláry *k, *g
2. palatální veláry *k', *g'
3. labioveláry *k^w, *g^w

kentumové jazyky - západoevropské, např. germánské, románské, řečtina, východní chetitština

lat. *centum* (čteno s *k-*) = „sto“

satemové jazyky - např. indické, baltské, slovanské jazyky
stl. *sátám*, čes. *sto*

příklady:

kentumové: řec. *hekaton*, gót. *hund*

satemové: stl. *s'ata*, lit. *šimtas*, stsl. *сѣто*

kentumové: řec. *kardia*, gót. *hairto*

satemové: stl. *vis'-*, lit. *širdis*, stsl. *сръдце*

kentumové: řec. *oikos*, lat. *vicus*, gót. *weihs*

satemové: lit. *viš-pats*, stsl. *вѣсь*, čes. *veš(kerý)*

aspirované varianty:

bh, dh, gh, g' h, g^wh

příklady na původně aspirované souhlásky: čes. *kosa* - „kštice“, rus. *kosa* - „cop“ pol *kosa* - „vrkoč“, bulh. *kosa* - „vlasy“, lit. *kasa*

čes. *honiti*, pol. *honić*, rus. *gonit'*, sch. *goniti*, stl. *hánti* - „zabíjí“, ide. *g^whon-, *g^when-

čes. *beru*, lat. *fero*, řec. *fero*, stl. *bharami*, ide. *bher-

čes. *býti*, lat. *fui* - „byl jsem“, ide. kořen *bheu-

některé změny hláskové v psl.

- zánik souhlásek na konci slova
- př. lit. *sunus* x stsl. *synъ*
- 3.os. sg. prez. sloves *bere* x lat. *fert* x čes. *jest*

nové psl. souhlásky:

ch - z ide. *s po samohláskách typu *i, u* a po *r, k*

např.: lit. *viršus*, stsl. *вѣrchъ*, čes. *vrch*

lit. *vetušas* (= starý), čes. *vetchý*

lit. *dausos, dausati*, stsl. *duchъ, dychati*

z - znělostní asimilací ze *s*

např. čes. *hnízdo*, pův. *ni-sdo* (souvislost se *seděti*)

raně psl. konsonantický systém:

<i>p</i>	<i>b</i>		
<i>t</i>	<i>d</i>	<i>s</i>	<i>z</i>
		(š)	
<i>k</i>	<i>g</i>	(ch)	

+ *r, l, m, n*
neslabičné *i, u*